

Åtgärdsprogram (2025 – 2027) för landskapsregeringens demokratistrategi

Dnr: ÅLR 2024/8198

PB 1060, AX-22111 Mariehamn

registrator@regeringen.ax

+358 18 25 000

www.regeringen.ax

Innehållsförteckning

1 Inledning och bakgrund.....	2
2 Landskapsregeringens mål och åtgärder.....	2
2.1 Demokratin ska vara levande och kännetecknas av delaktighet.....	2
2.2 Demokratin ska intressera och engagera	3
2.3 Demokratin ska vara välfungerande och uthållig	4
2.4 De demokratiska institutionerna ska vara öppna, transparenta och förtroendeingivande	6
2.5 Det demokratiska samtalet ska vara livligt men tryggt.....	7
2.6 Det demokratiska samhället ska vara jämställt, jämlikt och fritt från diskriminering.....	8

1 Inledning och bakgrund

Landskapsregeringen har fastställt en demokratistrategi (*Vår demokrati*) för perioden 2025 – 2031. Enligt strategin ska landskapsregeringen komplettera strategin med åtgärdsprogram som är specifika för respektive mandatperiod. Åtgärdsprogrammen innehåller de demokratiutvecklingsåtgärder som landskapsregeringen avser vidta under mandatperioden. Detta åtgärdsprogram är det första för den nuvarande strategin.

Enligt regeringen Sjögrens regeringsprogram (*Ett tryggt, öppet och framtidssäkert Åland*) utgår demokratins grund från alla människors lika värde och yttrandefrihet. Ingen får särbehandlas på grund av kön, ålder, ursprung, språk, religion, sexuell läggning eller funktionsnedsättning. Regeringen ska verka aktivt för att skydda och främja rättigheter för alla minoriteter.

I regeringsprogrammet fastställs även det övergripande målsättningarna för landskapsregeringens demokratipolitik under mandatperioden. Enligt regeringsprogrammet måste demokratin ständigt försvaras och utvecklas. För detta behövs bland annat ett kontinuerligt arbete med att stärka dialog och kommunikation med medborgarna. Dialogen ska underlättas genom digitala verktyg. Ett högt valdeltagande ska eftersträvas. Mediernas roll är avgörande för en välfungerande demokrati och landskapsregeringen värnar om att ålänningarna har tillgång till ett brett och mångsidigt medieutbud.

Landskapsregeringens förslag till en demokratistrategi skickades på öppen remiss i maj 2024. Totalt inkom 35 remissutlåtanden. I samband med remissrundan önskade landskapsregeringen att remissinstanserna skulle inkomma med förslag på åtgärder till detta åtgärdsprogram. Ett stort antal förslag inkom från allmänheten och många åtgärder i åtgärdsprogrammet har tillkommit till följd av de inskickade förslagen.

2 Landskapsregeringens mål och åtgärder

2.1 Demokratin ska vara levande och kännetecknas av delaktighet

Delmål och indikatorer:

- Öka det totala valdeltagandet
- Öka valdeltagandet bland unga, män, inflyttade och bosatta utanför Åland
- Öka andelen kvinnor och unga som kandiderar i allmänna val
- Öka andelen kvinnor och unga som väljs till politiska förtroendeposter

Åtgärd:	Ansvarig för åtgärden:	Kostnader/tidsplan:
Revidering av vallagen <ul style="list-style-type: none">• Säkerställ att det finns allmänna förtidsröstningsställen i samtliga kommuner.• Inför krav om att alla allmänna förtidsröstningsställen på Åland ska ordna kvällsröstning.• Möjliggör beställning av brevröstningshandlingar per telefon.	Enheten för rättsliga och internationella frågor.	Arbetet inleddes 2023. Lagstiftningen uppdateras innan mandatperiodens slut.

<ul style="list-style-type: none"> Förenkla byråkratin kring kandidatnomineringen, t.ex. rörande partiernas interna beslutsfattande samt ett förenklat och förtydligat regelverk kring vem som får vara valombud. 		
<p>Utökad samarbete med kommunerna angående demokratiutveckling</p> <ul style="list-style-type: none"> Håll ett demokratiutvecklingsmöte med varje kommun. Se tillsammans med kommunerna över nätet av allmänna förtidsröstningsställen och vallokaler. 	Arbetsgruppen för demokratiutveckling.	Arbetet inleds 2025.
<p>Utreda en eventuell digitalisering av kandidatnomineringen i lagtingsval</p> <ul style="list-style-type: none"> Utreda möjligheterna till att digitalisera kandidatnomineringen (i dagsläget sker nomineringen på pappersblanketter). I första skedet tas en prototyp fram och kostnaderna utreds. 	Enheten för rättsliga och internationella frågor i samarbete med digitaliseringsenheten.	Utredningsarbetet inleds 2025.
<p>Ta fram en digital tjänst som gör det möjligt att hitta sin egen vallokal genom att söka på postnumret</p>	Enheten för rättsliga och internationella frågor i samarbete med digitaliseringsenheten.	Arbetet inleds 2025, färdigställt till valet 2027.
<p>Gör riktade informationsutskick till väljare bosatta utanför Åland</p> <ul style="list-style-type: none"> Information om val och röstning för väljare bosatta utanför Åland. 	Enheten för rättsliga och internationella frågor.	I samband med valet 2027. Budgetmoment 23000, demokratiutveckling och val.
<p>Skicka ett särskilt informationsbrev till alla förstagångsväljare inför lagtings- och kommunalval</p>	Enheten för rättsliga och internationella frågor.	Skickas i samband med valet 2027. Budgetmoment 23000, demokratiutveckling och val.

2.2 Demokratin ska intressera och engagera

Delmål och indikatorer:

- Öka kunskapen om demokratin, särskilt bland unga och inflyttade
- Öka det politiska intresset, särskilt bland unga

Åtgärd:	Ansvarig för åtgärden:	Kostnader/tidsplan:
<p>Uppmärksamma den internationella demokratidagen (15 september) med ett årligt seminarium på ett aktuellt demokratitema</p> <ul style="list-style-type: none"> Dagen föreslås även bestå av kringaktiviteter som exempelvis öppet hus i lagtinget samt att skolorna och daghemmen uppmuntras till att uppmärksamma dagen. 	Arbetsgruppen för demokratiutveckling.	Omkring 1 000 euro i årliga kostnader. Årligen med start 2025. Budgetmoment 23000, demokratiutveckling och val.

<p>Skapa informationsmaterial för nyinflyttade</p> <ul style="list-style-type: none"> • Utarbeta ett informationsmaterial som kommunerna och företag kan ge till nyinflyttade. 	Stabsenheten i samarbete med Åland Living.	Informationsmaterialet tas fram under 2024 – 2026. Budgetmoment 22500, främjande av integration.
<p>Ökat demokratifokus för integrationsrådet</p> <ul style="list-style-type: none"> • Integrationsrådet är ett nytt rådgivande organ som främjar samarbete mellan inflyttade, etniska minoriteter, myndigheter och organisationer på Åland. • Integrationsrådet föreslås ha ett utökat demokratifokus och ordna evenemang på temat. 	Stabsenheten.	Arbetet inleds under 2025.
<p>Främja demokratifostran inom barnomsorg och skola samt i utbildning för nyinflyttade</p> <ul style="list-style-type: none"> • Öppna kursverksamheter speciellt för nyinflyttade om det åländska samhällssystemet. • Stöd och fortbildning till lärare, specifika insatser för vissa lärarkategorier. • Elev-/studeranderådsutbildningar. 	Utbildningsbyrån.	Arbetet inleds under 2025.
<p>Utveckla och formalisera konceptet med ungdomsforum</p> <ul style="list-style-type: none"> • Landskapsregeringen ska i samarbete med Bärkrafts arbetsgrupp för ungdomsfrågor utveckla och formalisera konceptet med ungdomsforum, där unga får lära sig mer om demokrati samt diskutera aktuella samhällsfrågor. 	Arbetsgruppen för demokratiutveckling i samarbete med Bärkrafts arbetsgrupp för ungdomsfrågor.	Arbetet inleds under 2025.
<p>Utred ett ibruktagande av konceptet med E-paneler för barn och unga</p> <ul style="list-style-type: none"> • E-panelen är en nationell tjänst där barn och unga kan ta ställning till frågor som är viktiga för dem och påverka beslutsfattandet. • Tjänsten upprätthålls av justitieministeriet och ger myndigheter möjlighet att ta del av barn och ungas synpunkter. • Landskapsregeringen har getts möjlighet att ta i bruk systemet och nu bör en implementering utredas. 	Arbetsgruppen för demokratiutveckling i samarbete med Bärkrafts arbetsgrupp för ungdomsfrågor.	Arbetet inleds under 2025.
<p>Ta fram ett informationspaket för anordnande av skolval</p> <ul style="list-style-type: none"> • Landskapsregeringen tar fram material som skolorna kan använda. 	Arbetsgruppen för demokratiutveckling.	Informationspaketet tas fram i samband med valet 2027.
<p>Kunskaphöjande insatser för inflyttade gällande lagtings- och kommunalval</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ordnande av informationstillfällen. • Uppdatering av informationen om lagtings- och kommunalval på andra språk än svenska. 	Stabsenheten i samarbete med enheten för rättsliga och internationella frågor.	Genomförs i samband med valet 2027.

2.3 Demokratin ska vara välfungerande och uthållig

Delmål och indikatorer:

- De allmänna valen ska vara välfungerande
- Minska andelen blanka och ogiltiga röster

- Det demokratiska systemet ska vara konstruerat för att kunna hantera olika störningssituationer och kriser

Åtgärd:	Ansvarig för åtgärden:	Kostnader/tidsplan:
Förbättra vallagens möjligheter att hantera olika störningssituationer	Enheten för rättsliga och internationella frågor.	Arbetet inleddes 2023. Lagstiftningen uppdateras innan mandatperiodens slut.
Modernisera kommunallagen för Åland <ul style="list-style-type: none"> • En arbetsgrupp tillsattes 2024. • Arbetsgruppen utreder ett flertal områden som hör ihop med den lokala demokratin. 	Enheten för rättsliga och internationella frågor.	Arbetet inleddes 2024. Lagstiftningen uppdateras innan mandatperiodens slut.
Modernisering av lagstiftningen om beslutsfattandet och ärendehandläggningen vid landskapsregeringen <ul style="list-style-type: none"> • Genom åren har det genomförts ett flertal ändringar i den grundläggande lagstiftningen rörande landskapsregeringen vilket har lett till att lagstiftningen består av ett lapptäcke av ändrade och upphävda bestämmelser. Det finns behov av en revidering som syftar till att modernisera och förenhetliga lagstiftningen om landskapsregeringen, ärendehandläggningen och den allmänna förvaltningen. • Aktuell lagstiftning: landskapslag (1971:42) om Ålands landskapsregering, landskapslag (1975:58) om ärendenas handläggning i landskapsregeringen samt landskapslag (1998:70) om Ålands landskapsregerings allmänna förvaltning. 	Regeringskansliet i samarbete med övriga avdelningar samt lagtinget.	Arbetet inleddes 2024.
Inför ett gemensamt formulär för intresseanmälan som valfunktionär <ul style="list-style-type: none"> • Genom val.ax ska vem som helst kunna fylla i en intresseanmälan att fungera som valfunktionär vid allmänna val. Intresseanmälningarna vidarebefordras till respektive kommun. 	Enheten för rättsliga och internationella frågor.	Färdigställs 2025.
Utred behovet av att modernisera stödet till de politiska organisationerna <ul style="list-style-type: none"> • En parlamentarisk referensgrupp tillsätts för att gemensamt diskutera utvecklingsbehovet. • Frågor som den parlamentariska referensgruppen föreslås diskutera är om Åland behöver egen lagstiftning rörande partistödet samt lagstiftning om jämställdhetsbonusen. 	Enheten för rättsliga och internationella frågor.	Arbetet inleds 2025.
Ta fram ett system för elektronisk registrering av förtidsröstande <ul style="list-style-type: none"> • Syftet med projektet är att möjliggöra att registrering av utövan av rösträtten kan noteras direkt vid förtidsröstningsstället. I dagsläget behöver det här ske till pappers i vallängden när förtidsröstningsförsändelsen anländer till hemkommunen. 	Enheten för rättsliga och internationella frågor i samarbete med digitaliseringsenheten.	Kostnaderna för hela projektet uppskattas inte överstiga 100 000 euro. Medel för detta finns redan reserverade i den

		ekonomiska ramen. Arbetet inleds 2025. Budgetmoment 23000, demokratiutveckling och val.
Förstärk valadministrationen i samband med allmänna val <ul style="list-style-type: none"> Erbjud studerande möjlighet att göra högskolepraktik på valadministrationen i samband med de allmänna valen. 	Enheten för rättsliga och internationella frågor.	Genomförs i samband med valet 2027.
Genomför en informationskampanj om att undvika ogiltiga röster i samband med lagtings- och kommunalvalet 2027	Enheten för rättsliga och internationella frågor.	Genomförs i samband med valet 2027. Budgetmoment 23000, demokratiutveckling och val.

2.4 De demokratiska institutionerna ska vara öppna, transparenta och förtroendeingivande

Delmål och indikatorer:

- Minska andelen som upplever att de har egna erfarenheter av korruption
- Öka förtroendet för de politiska institutionerna
- Förbättra öppenheten rörande lagstiftningsprojekt och andra projekt inom förvaltningen

Åtgärd:	Ansvarig för åtgärden:	Kostnader/tidsplan:
Digital medborgarportal <ul style="list-style-type: none"> En åländsk motsvarighet till suomi.fi tas fram. Syftet med projektet är att medborgarna ska kunna sköta myndighetsärenden dygnet runt. Projektet inkluderar ett flertal delprojekt som exempelvis en datadelningsplattform (mellan myndigheter) samt kartläggning av digitaliseringsbehovet rörande livsbaserade händelser. 	Digitaliseringsenheten.	Hela projektet, inklusive alla delprojekt, beräknas kosta omkring 1 miljon euro. Projektet inleddes 2024 och målsättningen är att projektet ska vara färdigställt 2027. Budgetmoment 21200, digitalisering och informationsteknologi.
Implementering av EU:s mediefrihetsförordning <ul style="list-style-type: none"> EU har antagit en mediefrihetsförordning med syfte att skydda mediernas mångfald och oberoende inom unionen. Förordningen implementeras inom den åländska lagstiftningsbehörigheten. 	Enheten för rättsliga och internationella frågor.	Arbetet inleddes 2024 och färdigställs 2025.

<p>Förbättrad dialog med de lokala medierna</p> <ul style="list-style-type: none"> Landskapsregeringen avser hålla regelbundna möten med föreningen Ålands journalister för att dels förbättra landskapsregeringens processer i förhållande till media, dels förbättra medias möjligheter till en korrekt rapportering. Bland annat ska regelbundna utbildningstillfällen ordnas rörande komplexa ämnen och teman i syfte att underlätta medias rapportering. 	Personal- och kommunikationsenheten.	Arbetet inleddes våren 2024 och fortgår kontinuerligt.
<p>Uppdatera landskapsregeringens kommunikationsplan</p> <ul style="list-style-type: none"> I syfte att förbättra landskapsregeringens öppenhet samt stärka myndighetens förtroende. 	Personal- och kommunikationsenheten.	Färdigställs under 2025.
<p>Implementering av EU:s förordning om politisk reklam</p> <ul style="list-style-type: none"> EU har antagit en förordning om transparens och inriktning när det gäller politisk reklam. Förordningen implementeras inom den åländska lagstiftningsbehörigheten. 	Enheten för rättsliga och internationella frågor.	Arbetet inleds 2025.
<p>Utred utvecklingsbehovet rörande allmänhetens möjligheter att skriva och ta del av remissutlåtanden</p> <ul style="list-style-type: none"> Landskapsregeringen ska utreda om allmänheten kunde lämna in utlåtanden rörande landskapsregeringens remissförslag via ett e-formulär. Ytterligare ska landskapsregeringen utreda hur allmänheten på ett enklare sätt än i dagsläget kunde få möjlighet att ta del av andra remissinstansers utlåtanden, t.ex. via regeringen.ax eller via en ny utlåtande.ax. 	Digitaliseringsenheten i samarbete med lagberedningen.	Utreds under 2026.
<p>Offentlighetslagstiftningen ses över</p> <ul style="list-style-type: none"> Ålands nya offentlighetslag trädde i kraft den 1 januari 2022. Landskapsregeringen ska se över behovet av eventuella ändringar i lagen. Möjligheten till insyn i offentligt ägda bolag ska regleras i lag. Landskapsregeringen utreder ett eventuellt införande av meddelarskydd. 	Enheten för rättsliga och internationella frågor.	Arbetet inleds 2026. Lagstiftningen träder i kraft innan mandatperiodens slut.
<p>Kunskapshöjande insatser rörande anti-korruption</p> <ul style="list-style-type: none"> Bland annat ordnande av informationstillfällen samt en informationskampanj i samhället. 	Arbetsgruppen för demokratiutveckling.	Kostnader om 1 000 euro. Genomförs 2026. Budgetmoment 23000, demokratiutveckling och val.

2.5 Det demokratiska samtalet ska vara livligt men tryggt

Delmål och indikatorer:

- Öka den mellanmännsliga tilliten
- Minska hot, hat och kränkningar som riktar sig mot förtroendevalda
- Värna det demokratiska samtalet

Åtgärd:	Ansvarig för åtgärden:	Kostnader/tidsplan:
Genomför kommunal tankesmedja <ul style="list-style-type: none"> En första tankesmedja genomfördes under 2024. Detta utvärderas under 2025. En modell för att genomföra framtida tankesmedjor tas fram och ska kunna användas av samtliga avdelningar vid landskapsregeringen. 	Enheten för rättsliga och internationella frågor.	Arbetet inleddes 2024. Framtida tankesmedjor genomförs inom ramen för respektive avdelnings budget.
Genomför medborgarsamtal kring aktuella frågor <ul style="list-style-type: none"> Landskapsregeringen ska kontinuerligt (1-2 gånger årligen) genomföra medborgarsamtal om aktuella frågor. Landskapsregeringen kan även ordna tillfällen där landskapsregeringens sakkunniga informerar allmänheten om aktuella frågor. 	Arbetsgruppen för demokratiutveckling i samarbete med personal- och kommunikationsenheten.	Genomförs kontinuerligt under mandatperioden.
Landskapsregeringen deltar i DIS-nätverket <ul style="list-style-type: none"> Landskapsregeringen deltar i Nordiska ministerrådets samarbete kring demokrati, inkludering och säkerhet genom det så kallade DIS-nätverket. 	Utbildningsbyrån i samarbete med andra relevanta enheter.	Kontinuerligt arbete.
Motverka hat, hot och kränkningar i det offentliga rummet, inklusive sociala medier <ul style="list-style-type: none"> Deltagande i Nordiska ministerrådets kampanj om att motverka kränkningar och mikroaggressioner. 	Stabsenheten.	2 500 euro. Arbetet inleds 2025. Budgetmoment 22000, främjande av jämställdheten.
Främja medborgarnas medie- och informationskunskap samt digitala kompetens <ul style="list-style-type: none"> Arbetsgruppen för demokratiutveckling ska komma med förslag på hur medborgarnas digitala kompetens kan stärkas. I uppdraget ingår även att se över medborgarnas motståndskraft mot näthat och desinformation. Fortsätta stödja arbetet rörande medie- och informationskunskaper i skolorna samt på biblioteken. 	Arbetsgruppen för demokratiutveckling. Utbildnings- och kulturavdelningen har ett särskilt ansvar i frågor gällande skolor och bibliotek.	Arbetet inleds 2026.

2.6 Det demokratiska samhället ska vara jämställt, jämlikt och fritt från diskriminering

Delmål och indikatorer:

- Minska andelen som anger att de har upplevt diskriminering
- Öka tryggheten i samhället, minska hat, hot och kränkningar

Åtgärd:	Ansvarig för åtgärden:	Kostnader/tidsplan:
Motverka våld och sexualiserat våld mot och bland barn och unga	Stabsenheten och utbildningsbyrån i samarbete med andra relevanta aktörer.	Arbetet inleds 2025.

<ul style="list-style-type: none"> • Landskapsregeringen tillsätter en sektorsövergripande arbetsgrupp för att kartlägga och ge förslag till åtgärder. • Fortbildande insatser för lärare i hälsokunskap och elev- och studerandevårdspersonal för att öka kunskapen om hur man kan motverka våld mot och bland barn och unga. 		
<p>Tillsätt en koordineringsgrupp för arbetet med mänskliga rättigheter</p> <ul style="list-style-type: none"> • Landskapsregeringen tillsätter en koordineringsgrupp för arbetet med mänskliga rättigheter. Gruppen samlar ett antal berörda myndigheter. Gruppen diskuterar gemensamma åtgärder. 	Stabsenheten.	Genomförs 2025.
<p>Verktyg för barn- och könkonsekvensanalys</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ta fram en modell för landskapsregeringen att använda sig av vid beredning av lagförslag samt beslut. 	Stabsenheten.	Arbetet inleds 2025.
<p>Ta fram en ny handlingsplan för hbtqia-personers lika rättigheter och möjligheter</p> <ul style="list-style-type: none"> • Handlingsplanen ska gälla åren 2026 – 2030. 	Stabsenheten.	Genomförs 2025.
<p>Insatser mot könsrelaterat våld och våld i nära relationer</p> <ul style="list-style-type: none"> • Landskapsregeringen fortsätter arbetet med kunskapshöjning och samordning av myndigheternas arbete med att avskaffa våld mot kvinnor och våld i hemmet (Istanbulkonventionen). • Låta göra en ny undersökning "våld i nära relationer" för att följa upp indikatorn i Ålands utvecklings- och hållbarhetsagenda. 	Stabsenheten.	Arbetet inleds 2026. Kostnaden uppskattas till ca 35 000 euro. Budgetmoment 22000, främjande av jämställdheten.
<p>Undersökningen förtroendevalda, jämställdhet och den politiska vardagen på Åland.</p> <p>Undersökningen görs på nytt av ÅSUB inför valet 2027.</p>	Stabsenheten.	Kostnaden uppskattas till ca. 30 000 euro. Genomförs 2027. Budgetmoment 22000, främjande av jämställdheten.